

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

93 Hæc dat obedire majoribus inferiores.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

dicare, cui pro actibus suis inimicus ipse existit: nec in ecclesia esse poterit, qui ejus cathedram deserit.

C. I. ¶ Qui pro actibus suis Apostolicis inimicus, communicare non debemus.

Unde beatus Apostolorum princeps Petrus in ordinatione Clementis populum alloquens, inter cetera ait.

SI a inimicus est iste Clemens alicui pro actibus suis, vos nolite expectare, ut ipse vobis dicat, cum illo nolite amici esse: sed prudenter observare debetis, & voluntati ejus absque communionem obsecundare, & avertete vos ab eo, cui ipsum sentitis adversum: sed nec loqui his, quibus ipse non loquitur: ut unicuique, qui in culpa est, dum cupit omnium vestrum amicitias ferre, b. festinet citius reconciliari ei, qui omnibus præ est, & per hoc redeat ad salutem, cum obedire ceperit monitis præsentis. Si vero quis amicus fuerit his, quibus ipse inimicus non est, & locutus fuerit his, quibus ipse non loquitur, unus est & ipse ex illis, qui exterminare Dei ecclesiam volunt, & cum corpore vobiscum esse videatur, mente & animo contra est. Et est multo nequior hostis hic, quam illi, qui foris sunt, & evidenter inimici sunt. Hic enim per amicitiarum speciem, quæ sunt inimica, gerit, & ecclesiam dispergit, ac vastat. Ideoque i. charissimi his Apostolicis institutis vos monentes intruimus, ut effecta certior charitas vestra sollicitudine deinceps agere studeat, & cautius, ne perverti & infideles homines, laudandi fideles ac benevolos habeat facultatem.

i. Ideoque] Hæc usque ad finem sunt in Fabiano tantummodo epistola. Quas breviter ex ipso positum videtur Gratianus cetera etiam sumpsisse.

C. II. ¶ A nullo debet suscipi, quem Romana depellit ecclesia.

Item Gregorius lib. 5. epist. 26. sic c. 126.

MIRATUS valde sum, quia in tanto Salonitana ecclesia clero, vel populo, vix duo ex laicis ordinibus inventi sunt, frater scilicet, & Coepiscopus noster Paulinus, & dilectissimus filius meus Honoratus Archidiaconus ejusdem ecclesie, qui communicare Maximo sacerdotum rapienter, minime consentirent, & se Christianos esse cognoscerent. Debuitis enim filii charissimi pensare ordines vestros, & quem sedes Apostolica repellat, repulsum cognoscere, ut prius, si posset, ab illatis criminibus mandaretur, & tunc ei vestra dilectio communicaret, ne particeps obligationis existeret.

C. III. ¶ Non est in ecclesia, qui cathedram Petri non sequitur.

Item Cyprianus de unitate ecclesie.

QUI cathedram Petri, super quam d. fundata est ecclesia, deserit, in ecclesia esse non confidat.

Apud Cyprianum Romæ impressum hæc leguntur. Hanc ecclesiam unitatem qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui ecclesie renuitur & resistit, in ecclesia se esse confidit. Verum in Vaticana bibliotheca, præter octo integra Cypriani exemplaria, est etiam aliud, in quo tantam epistola quedam concutitur, & inter ea hic tractatus. Atque in eo codices, nempe in altero integro Monasterii S. Salvatoris Romæ sunt verba hæc, quæ a Gratiano, & Ivone asseruntur. At sane paulo ante Cyprianus hanc ipsam Petri cathedram esse ostendit, unde unitas ecclesie pendet.

Episcopi vero, qui Apostolica ordinationis subjacent, etiam hanc reverentiam debent, ut sese singulis annis, Apostolorum liminibus representent.

a Clemens epist. 1. Anacleus epist. 1. Alex. epist. 1. Fabianus epist. 1. Conc. Valen. 1. c. 6. 2. q. 3. c. 15. Ivo p. 4. c. 22. Ansel. l. 1. c. 6. Polyd. l. 1. c. 16. b al. habere.] al. gratiam reparare. c Ansel. l. 1. c. 11. Ivo p. 3. c. 361. d al. quem.

C. IV. ¶ Singulis annis Apostolorum liminibus visitari Episcopi, qui ordinationibus Apostolicis subjacent.

Unde Anacleus, & Zacharias Papa.

Iuxta a sanctorum Parrum, & canonum instituta, omnes Episcopi, qui hujus Apostolica sedis ordinationi subjacent, qui propinqui sunt, annue circa b. Idus Maii sanctorum principum Apostolorum Petri, & Pauli liminibus præsententur, omni occasione seposita. Qui vero de longinquo, juxta chirographum suum impleant. Qui autem hujus constitutionis contemptor extiterit, præterquam si agitudine fuerit detentus, sciat se canonicis subjacere sententiis.

Hic est canon quartus Synodi Romæ habita sub Zacharia Papa, quæ exstat in bibliotheca Vaticana, ex qua nonnulli sunt in hoc capite emendata.

2 pars. Reliqui vero in ecclesia majores semper debent majoribus subesse, sicut in synodo Romana S. Sylvestri, c. 7. legitur.

C. V. ¶ Minores majoribus obedientiam exhibeant.

Subdiacono usque ad lectores omnes subditi sint Diacono Cardinali urbis Romæ, in ecclesia representantes ei honorem. Porro Pontifici Presbyter, Presbytero Diaconus, Diacono Subdiaconus, Subdiacono acolythus, acolytho exorcista, exorcistæ lector, lectori ostiarius, ostiario abbas, abbatii monachus, in omni loco representent obsequium, sive in publico, sive in gremio ecclesie.

Caput hoc & apud Gratianum, & in ipsius Synodi editionibus videtur valde mendosum: Burchardus & Ivo sic habent. A subdiacono usque ad lectorem, omnes subditi sint diacono Cardinali urbis Romæ, in ecclesia honorem representantes tantum. Pontifici vero Presbyter, Diaconus, Subdiaconus, acolythus, exorcista, lector, abbas, monachus in omni loco representent obsequium, sive in publico, sive in gremio ecclesie. Verum ob magnam codicam variationem, & propter glossas, ac doctorum dicta nihil ferè in textu mutatum est.

1. ¶ Abbas] De abbate & monacho in Synodi editionibus nulla mentio est.

C. VI. ¶ Quod sit officium Diaconorum.

Item ex epist. i. Clementis ad Iacobum fratrem Domini.

Diaconi ecclesie tanquam oculi sint Episcopi, oberrantes, & circumlustrantes cum verecundia actus totius ecclesie, & percurtantes diligentius, si quem videant vicinum fieri præcipitio, & proximum esse peccato, ut referant hæc ad Episcopum. Et infra. 1. ¶ Sed & de peregrinis similiter Episcopo suggerant, reformendis, & cetera his similia, quæ ad cultum ecclesie, & disciplinam ejus pertinent, Diaconis cura sunt.

1. ¶ Et infra] Sic legitur in pluribus manuscriptis. In vulgari legebatur, & ita, alia verò nonnulla verba referuntur sunt ex originali.

C. VII. ¶ De eodem.

Item ex eodem, eadem epistola.

Sacerdotes e vero B. Petrus sal terræ, & mundi lumen docens præcipit in splendore honorum operum patrem glorificare Deum, de quibus Dominus ait, f. [Beati estis, cum maledixerit vobis homines, & rel.] & iterum, [vos estis sal terræ.]

a Leo epist. 4. c. 7. Polyd. lib. 4. titul. 25. Anselm. lib. 8. cap. 164. b al. Idibus Maii. c Burch. lib. 2. c. 224. Ivo part. 8. cap. 209. Anselm. l. 7. c. 65. d Et l. 2. consilii, cap. 48. e Anselm. l. 7. c. 67. f Math. 5.

C. VIII. ¶ *Hi non sunt habendi clerici, qui Episcopali providentia non gubernantur.*
Item ex concilio Parisiensi.

Nulla a ratione clerici aut Sacerdotes habendi sunt, qui sub nullius Episcopi disciplina & providentia gubernantur. Tales enim acephalos, id est, sine capite præfata ecclesiæ consuetudo nominavit.

C. IX. ¶ *De eodem.*
Item ex epist. 3. Clementis.

Qui suis Episcopis non obediunt, indubitanter rei, & reprobi existunt. Porro ipsi à Deo donum summi muneris consequuntur, qui per iustitiam, & præceptorum ejus semitas incedentes, doctoribus suis, qui rectè Episcopos intelliguntur, libenter obediunt.

C. X. ¶ *illi in Deum scandalizantur, qui suo non obediunt Episcopo.*
Item Anacleus epist. 1.

Ille b. proculdubio scandalizatur in Deum, qui rectè non docet, & qui ejus scandalizat Episcopum, vel Sacerdotem.

C. XI. ¶ *Septem debent esse Diaconi in unaquaque civitate.*
Item Evaristus ad Episcopos Africanos, epist. 1.

Diaconi e. (qui quasi oculi videntur esse Episcopi) in unaquaque civitate, juxta Apostolorum consuetudinem, septem debent esse, qui custodiant Episcopum prædicantem, ne aut ipse Episcopus à ab invidiatoribus quoquo modo infestetur, aut ledatur à suis, aut verba divina, detrahendo aur insidiando, polluantur, vel despiciantur, sed veritas spirituali redoleat fervore, & pax prædicata labiis, animi cum voluntate concordet.

C. XII. ¶ *De eodem.*
Item ex concilio Neocæsariensi, c. 74.

Diaconi e. septem esse debent secundum regulam, quamvis i magna sit civitas. Regula autem auctoritas ista est, quod & libet actuum Apostolorum idem insinuat.

¶ *Quamvis magna] Antea legatur, quamvis non magna. Emendatum est ex canone græco, (qui etiam recitatur in sexta synodo c. 16.) & ex vulgatis etiam versionibus. In canonibus prima Nicæna synodi, qui ex Arabico in Latinum conversi nuper editi sunt, canone 62. multa habentur ad hanc rem pertinentia, quem fortasse canones significavit Andreas Colossensis septima aitione synodi Florentina.*

¶ *ps. Ut igitur ex præmissis apparet, Diaconi debent obedientiam Presbyteris, sicut Presbyteri Episcopi. Sed Diaconi superbi-entes, sacerdotibus aquiri, vel potius præferri quærebant; contra quorum insipientiam multorum auctoritates manaverunt; eorum supercilium reprimentes, atq. ut sacerdotibus condignam obedientiam exhibeant, decernerent.*

C. XIII. ¶ *Nihil eorum, que sunt decreta primi ordinibus, videntur Diaconis.*
Unde Gelasius i Papa ait.

Diaconos s. propriam constitutum servare mensuram, nec ultra tenorem, paternis canonibus deputatum quippiam tentare permitimus. Nihil eorum suo ministerio penitus applicare, quæ primis ordinibus propriè decrevit antiquitas. Absque Episcopo, vel Presbytero baptizare non audeant, nisi prædictis fortassis ordinibus & longius consuetis, necessitas extrema compellat. Quod & laicis Christianis facere plerumque conceditur. Et infra ¶ *Sacri corporis prærogationem h. sub conspectu Pontificis, seu Presbyteri (nisi his absentibus) jus non habeant exercendi.*

a Concordat conc. Mogunt. sub Carolo, c. 22. Birc. lib. 2. c. 226. Ivo p. 6. c. 301. b Ivo p. 6. c. 241. c Poly. l. 2. tit. 35. Anselm. l. 7. c. 69. d abest ab orig. e Ex præfata versione. Ordo Rom. c. 9. Conc. Aquisgr. c. 64. f Poly. l. 3. tit. 10. Anselm. lib. 7. c. 69. Bur. l. 4. c. 57. Ivo p. 1. c. 232. & p. 6. c. 69. g al. officii. orig. c. 10. in mediis. h. al. interrogamentum.

¶ *¶ Gelasius] Sic est in plerisque manuscriptis, & apud Burc. & Ivo. Nam in impressis erat; Pelagius.*

C. XIV. ¶ *Inferiores Presbyteri se Diaconis cognoscant.*
Item ex concilio Nicæno, c. 14. seu 18.

Pervenit a. ad sanctum concilium, quod in locis quibusdam & civitatibus Presbyteri sacramenta Diaconi porrigant. Hoc enim regula, neque consuetudo tradidit, ut qui offerendi sacrificii non habent potestatem, his qui offerunt, corpus Christi porrigant. Sed illud innovit, quod quidam Diaconi etiam ante Episcopum sacramenta i. sumunt. Hæc ergo omnia amputentur, & in sua Diaconi mensura permaneant; scientes quod Episcoporum quidem ministri sunt, inferiores autem Presbyteris habentur. Per ordinem ergo post presbyteros gratiam sacræ communionis accipiant, aut Episcopo, aut Presbytero porrigente. Sed nec sedere in medio Presbyterorum Diaconis liceat: quia si hoc fiat præter regulam & ordinem probatur existere. Si qui autem etiam post has definitiones obedire noluerit, in ministerio cessare debet.

¶ *Prior pars huius capituli usque ad vers. amputentur. est ex præfata versione in canone quarto decimo. Reliqua vero pars est ex versione Dionysii, in canone 18. quam quidem titam afferunt eodex canonum, & Burchardus, & Ivo.*

¶ *¶ Sacramenta sumunt] Græcè est, τὰς ἁγίας τῶν ἁποστόλων, quod Dionysius vertit, oblata contingant, quam Burchardus & Ivo, hoc uno serè loco dicit, panes, habent quidem, sacra oblata contingant, hic verò, sacram oblata nem contingant.*

C. XV. ¶ *Diaconus honorem exhibeat Presbytero, & ipse ab inferioribus honoretur.*
Item ex b. concilio Laodiensi, cap. 20.

Non oportet Diaconum coram Presbytero sedere, sed iussione Presbyteri, sedeat: similiter autem Diaconus honorem habeat à sequentibus, id est, subdiaconis, & omnibus clericis.

C. XVI. ¶ *Calices benedicere, & panem dare, Diaconis non licet.*
Item ex eodem, c. 25.

Non oportet Diaconos i. panem dare, nec calices benedicere. ¶ *¶ Diaconos] In vetustioribus præfata versione editiorum est, Diaconum. Græcè est, ὑποδιακόνου, quod Dionysius vertit, Subdiaconus. & sic habetur in concilio Aquisgransensi.*

C. XVII. ¶ *Sicut Episcopi, ita & Presbyteri Diaconis ministrent.*
Item ex concilio Carthagenensi quarto, c. 37.

Diaconi d. ita se Presbyteri, sicut Episcopi ministri esse cognoscant.

¶ *¶ Quarto] Caput hoc cum duobus sequentibus habetur in concilio quarto Carthagenensi, & in codicibus Gratiani etiam manuscriptis, itemq. apud Anselmum titulo huius capituli erat additum. Carthagenensi quarto, cui Papa Zosimus interfuit per Vicarios, quod minime concentre obstat alla sexta synodi Carthagenensis, ad quam Zozimus Pontifex noster Pontificis ecclesiæ Episcopus, Philippum, & Anselmum legatos misit. Nam quartus habita est Honorio III. & Eugenius cessante verò Honorio XII. & Theodosis XIII. cess. id est, anno vigesimo post. Quo anno (prout ex Africano concilio can. 18. & sequentibus apparet) contra Pelagii & Celsii hæresin quadam sunt definita, cum Celsius ad Zozimum Papam appellasset, quod ex nonnullis manuscriptis Zozimi, & Episcoporum Africa ad ipsiorem epistolis, qua in Bibliotheca*

a In Aquisgr. cap. 41. Birc. l. 5. c. 20. Ivo p. 1. c. 30. b In Agath. cap. 61. & Aquisgr. c. 77. c Anselm. l. 7. cap. 61. Burc. l. 2. c. 222. Ivo p. 6. cap. 196. Aquisgr. cap. 71. d Poly. l. 2. tit. 10. Anselm. l. 7. c. 69.

Vaticana servatur, demonstratur. Quare, cum *Zozimus* in pontificatu duos tantum annos, & menses aliquot vixerit, necessarium est multo ante ipsius Pontificatum quatuor synodum Carthagenensem habitam fuisse.

C. XVIII. ¶ De eodem.

Item ex eodem, c. 32.

Praesente a Presbytero Diaconus Eucharistiam corporis Christi populo, si necessitas cogat, iustus erogat.

C. XIX. ¶ De eodem.

Item ex eodem, c. 39. & 40. & 41.

Diaconus b sedeat quolibet loco, iubente presbytero. Item Diaconus in conventu Presbyterorum interrogatus loquatur. Alba vero tempore oblationis tantum, vel lectionis utatur.

C. XX. ¶ Diaconi Presbyteris se superiores non cognoscant.

Item ex concilio Toletano 4. cap. 38.

Nonnulli ad Diaconatum tantam etumpunt superbiam, ut sese Presbyteris anteponant, atque in primo choro ipsi priores stare praesumant, presbyteris in secundo choro constitutis. Ergo, ut sublimiores se e presbyteros agnoscant, tam hi, quam illi in utroque i constitant.

¶ In utroque Licet in vulgatis Gratiani codicibus legatur, in utroque ordine, & in totius conciliorum impressu, in utroque choro: tamen in vetusto codice conciliorum Regis Carolici, & plerisque vetustis Gratiani, etiam impressis, neutra vox habetur.

¶ Ps. Compagii s vero calcari, absque Apostolice licentia Diaconis non permittitur, sicut nec mappatus uti absque ejusdem auctoritate quibuslibet clericis conceditur.

C. XXI. ¶ Absque Apostolica licentia Diaconi compagii uti non praesumant.

Unde Gregorius Joanni Episcopo Syracusano, lib. 7. epist. 22. indid. prima.

Pervenit g ad nos, diaconos ecclesiae Catinensis calcatos compagii procedere praesumpsisse: quod quia nulli haecenus per totam Siciliam licuit, nisi solis tantummodo Diaconis ecclesiae Messanensis, quibus olim a praedecessoribus nostris non dubitatum esse concessum, bene recolis. Quia ergo tantae remercitis ausus non est leviter attendendus, cum omni hoc fraternitas vestra subtilitate perquirat: & si i iura, sicut ad nos pervenit, invenit verum esse, utrum vel a se, vel alicujus hoc auctoritate praesumpserint, nobis subtiliter innotescat: ut cognita veritate, quid fieri debeat, disponamus. Nam si negligenter ea, quae male usurpantur, omittimus, excessus viam aliis aperimus.

¶ Et si ita Hic & paulo inferius addita sunt, aliquot verba ex originali.

C. XXII. ¶ Mappatus clericis sine Apostolica licentia uti non debent.

Item Joanni Ravennati Episcopo, lib. 2. epist. 54. seu cap. 93.

Illud h autem, quod pro utendis a clero vestro mappulis scripsistis, a nostris est clericis fortiter obviatum, dicentibus, nulli hoc unquam alii cuiuslibet ecclesiae concessum fuisse; nec Ravennates clericos illic, vel in Romana civitate tale aliquid cum sua conscientia praesumpsisse; nec si tentatum esset, ex furtiva usurpatione sibi praedictum generari. Sed etiam, si in qualibet ecclesia hoc praesumptum fuerit, asserunt emendandum, quod non concessione Romani Pontificis, sed sola resurrectione praesumitur.

a Poly. ibidem. Anselm. l. 7. c. 66. Burchard. lib. 4. cap. 13. Poo par. 2. b Anselm. ibidem. c al. induam. d Burch. l. 2. c. 222. Ivo p. 6. ca. 297. e al. sibi. f Joann. diacon. l. 4. ca. 8. g Anselm. l. 7. c. 74. h Joann. diacon. l. 4. cap. 2. Anselm. lib. 7. c. 168. i al. praesumt.

C. XXIII. ¶ Sicut in ministerio, ita in dispensatione sine Diacono Episcopus non vivat.

Item Hieronymus a de septem ordinibus ecclesiae, cap. 5.

Diaconi b sunt, quos in Apocalypsi e legimus, septem Angeli ecclesiarum: hi sunt septem candelabra aurea: hi voces tonitruorum. ¶ Virtutum operatione praecleari, humilitate praediti, & quieti humiles, evangelizantes pacem, annuntiantes bona, dissensiones & rixas & scandala resercentes, docentes, a soli Deo colloquentes, in e templo nihil de mundo penitus cogitantes, dicentes patri & matri, non novi f vos, & filios suos non agnoscetes. ¶ paulo post. ¶ Sicut hoc sacerdos nomen i g non habet, ortum non habet, officium non habet. Hic minister Dei dicitur, quia scriptum est. [Quis b major est, qui ministrat, an cui ministratur?] Et sicut in sacerdotio ministratio, i ita in ministro est sacramenti dispensatio. ¶ paulo post. ¶ Sacerdotibus etiam propter praesumptionem non licet de mensa Domini tollere calicem, nisi eis traditus fuerit a Diacono. ¶ pauca interjecta. ¶ Ita enim Deus noster omnipotens universa disposuit, ut qui majorem se esse crederit, minor sit; & qui videretur minor, major existeret. Denique quam hoc verum sit, ipse perpende. Levitae inferunt oblationes in altari: Levitae componunt mensam Domini: Levitae cum sacerdotibus, dum sacramenta benedicunt, & assistunt: Levitae ante sacerdotes orant, ut si distinctio locorum creditur, etiam in altari Dei videant sibi Episcopi, si superbi sunt, diaconos anteponi. Si humilitatem diligunt, majores se esse in eo, quod sunt humiles, cognoscant. Tunc demum, / ut aures habeamus ad Dominum, Diaconus exclamat: ipse praedicat, ipse hortatur, ipse commonet, adstantibus sacerdotibus, ne leviter hanc vocem, quae loquitur haec, & pacem annuntiat, aut negligenter aspicias, aut contemnendam putes. Sufficit huic ordini, tantum per Dominum fuisse concessum, m ut non solus sacerdos in templo, totum agere & implere videatur. ¶ infra.

¶ Nunc autem ex quo in ecclesiis, sicut in Romano Imperio, erevit avaritia, perit lex de sacerdote, & visio de Propheta. Singuli quique per n potentiam Episcopalis nominis, quam sibi ipsi illicite absque ecclesiae vindicaverunt, totum, quod levitarum est, in usus suos redigunt, nec hoc sibi, quod scriptum o est, vindicant, sed cunctis auferunt universa. Mendicat infelix clericus in plateis: & civili p operi mancipatus publicam a quolibet deposita alimoniam. ¶ Et quidem ex eo despiciunt cunctis sacerdotale officium, dum misericordia desolatus, iuste putatur ad hanc ignominiam devenisse. ¶ infra. ¶ Solus incubat bonis, r solus ministerio utitur, solus universa sibi vindicat, solus partes invadit alienas, solus occidit universos. ¶ paulo post. ¶ Hinc propter sacerdotum avaritiam odia conflantur, hinc Episcopi accusantur a clericis, hinc principum f lites, hinc detractionis i causa, hinc origo criminis. Etenim si unusquisque ita in hoc u mundo visibili aliquid possidere jubetur, ut sua tantum possessione contentus sit, ac res non invadat alienas, non agrum pauperi tollat, non vineam, non subjectorium x aliquid, non famulos, non fructus, quanto magis, qui ecclesiae Dei praestit, debet ita in omnibus servare justitiam, ut sibi hoc tantum vindicet,

a Inter opera B. Hieron. 10. 4. vel. 9. b Poly. lib. 2. tit. 39. Anselm. l. 7. c. 72. c Apoc. 1. d abest ab orig. e Deut. 33. f al. novimus. g al. nomen habet. h Marc. 10. i consecratus. j vera lectio. k al. benedicuntur. l deinde. m orig. n pro potentia. o orig. p al. servati. q al. elemosinam. r divitum. s orig. t al. principum litu. u desolationem causa. v orig. u hunc mundum visibiliter possid. w orig. x al. subjectorium. al. subjunctorum.

quod sui juris esse cognoscit? aliena non rapiat? aliena non contingat? aequalem se ceteris faciat? & sicut sine his in ministerio non vivit, ita in dispensatione non vivat? ¶ Certè, ut ipse nosti, qui visibiliter in hoc mundo jus invadit alienum, accusatur à paupere, damnatur à iudice: Ita & in ecclesia Dei, cum uniusquisque stipendia sua perdit, clamat ad Deum, exauditur à Christo: nec differtur in hac parte ultionis sententia, si non redduntur universa. Moderatio enim Dei, & ac pietas solum nostrum reditum quarit, ac nos cupit sua longa & bonitate salvati. Sed si non convertimur, si duri corde sumus, si in peccatis usque ad mortem illicitè perduramus, affluere peccantium, sicut scriptum est, Deus non misereatur.

¶ **Nomen non habet.** Sic etiam in originali, sed in multo Gratiani manuscriptis, & apud Anselmum est, nomen habet, officium non habet.

6. pars. Hoc capitulo sacerdotum avaritia reprehenditur, diaconum dignitas, seu officium commendatur. Sed quia, ut supra dictum est, diaconi, insipientes etiam presbyteri se praefrendos arbitrati sunt, contra eorum superciliosum scribit Hieronymus ad Evagrium Episcopum, epist. 33. tom. 2.

C. XXIV. ¶ Diaconi Presbyteri debent subesse.

Legimus e in Esaiâ d [Fatuus fatua loqueretur.] Audio quendam in tantam erupisse recordiam, ut Diaconos Presbyteris, id est, Episcopis anteferreret. Nam cum Apostolus perspicue doceat eosdem esse Presbyteros, quos Episcopos, quid e patitur mensuram, & viduarum minister, ut supra eos se tumidus efferat, ad quorum preces Christi corpus, sanguisque conficitur? Quare auctoritatem? Audi testimonium [Paulus f & Timotheus servi Christi Iesu omnibus sanctis in Christo Iesu, qui sunt Philippis, cum Episcopis, & Diaconis.] Vis & aliud exemplum? in actibus g Apostolorum ad unius ecclesiae sacerdotes ita Paulus loquitur: [Attendite vobis, & cuncto gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos, ut regeretis ecclesiam Domini, quam acquisivistis sanguine suo.] Ac ne quis contentiose in una ecclesia plures Episcopos fuisse contendat, audi & aliud testimonium, in quo manifestissime comprobatur, eundem esse Episcopum atque Presbyterum. [Propter h hoc reliqui te in Creta, ut quae decant, corrigeres, & constitueres Presbyteros per civitates, sicut & ego tibi mandavi. Si quis est sine crimine, unius uxoris vir, filius habeat fideles, non in accusatione luxuria, aut non subditos. Oportet enim Episcopum sine crimine esse, quasi Dei dispensatorem.] Et ad Timotheum: [Noli negligere gratiam, quae in te est, quae tibi data est per prophetiam. ¶ per impositionem manuum Presbyteri.] Sed & Petrus h in prima epistola. [Presbyteros, inquit, in vobis precor compresbyter, & testis passionum Christi, & futurae gloriae, quae revelanda est, particeps, regite gregem Christi, & inspicite non ex necessitate, sed voluntarie juxta Deum.] Quod quidem graece significantius dicitur ἐπισκοπῶντες, id est, superintendentes: unde & nomen Episcopi tractum est. Parva tibi videntur tantorum virorum testimonia? Clangat tuba Evangelica, filius tonitruum, quem Iesus amavit plurimum, qui de pectore Salvatoris doctrinarum fluentia potavit [Presbyter Electra domina, & filius ejus, quos ego in veritate diligo.] Et in alia n epistola. [Presbyter Cajo charissimo, quem ego diligo in veritate.] Quod autem postea unius electus est, qui ceteris praeponebatur, in schismatis remedium factum est, ne uniusquisque ad se trahens Christi ecclesiam rumperet. Nam & Alexandria à Marco Evangelista usque ad Heraclam & Dionysium Episcopos,

a De prece, ac solum. orig. b abest ab orig. c Poly. ibid. Anselm. 7. c. 37. d Esai. 32. e al. qu. patiatur. f Philip. 1. g Act. 20. h Ad Tit. 1. i 1. Tim. 4. k 1. Petr. 5. l Marc. 1. m 2. Joan. n 3. Joan.

Presbyteri semper unum ex se electum, in excessum quod collocatum, Episcopum nominabant: quomodo exercitus Imperatorem faciat, aut Diaconi eligant se, quem induriam noverint, & Archidiaconum noceant. Quid enim facit, excepta ordinatione, Episcopus, quod Presbyter non faciat? Nec altera Romana ecclesia, altera totius orbis existimanda est. Et Gallia & Britannia, & Africa, & Persis, & Oriens, & India omnes barbara nationes unum Christum adorant, unum observant regulam veritatis. Si auctoritas quaritur, ubi major est urbs. Vbiunque fuerit Episcopus, sive Roma, sive Eugubii, sive Constantinopoli, sive Rhegii, sive Alexandria, sive Tanis, ejusdem meriti, ejusdem & sacerdotii. Potentia divitiarum, paupertatis militas, vel sublimiorem, vel inferiorem Episcopum noceat: ceterum omnes Apostolorum successores facit: quomodo Romae ad testimonium diaconi Presbyter ordinatur? Quid mihi praeter unius constitutum? Quid paucitatem, de qua ortum supercilium, in leges ecclesiae vindicas? Omne quorum est, plus appetitur. Pulegium apud Indos pipere pretiosius est. Diaconos paucitas honorabiles, Praeterea turba contemptibiles facit. Ceterum etiam in ecclesia Romae Presbyteri sedent, & sicut Diaconi, paulatim increbrescentibus vitis inter Presbyteros, sedente Episcopo, sedere diaconum viderim, & in conciliis convivis benedictiones a Presbyteris dare, & cantant, qui hoc faciunt, non se rectè facere, & audiant postolos: [Non e est dignum, ut relinquentes vestra Dei, ministrum mensis.] Sciant quare Diaconi contumaciter. Legant acta Apostolorum, recordentur conditionis suae. Presbyter, & Episcopus, aliud eratis, dignitatis est nomen. Vnde & ad Titum, & ad Theodorem de ordinatione Episcopi & diaconi dicitur: Presbyteris omnino reticetur: quia in Episcopo & Presbyter continetur. Qui provehitur, de majori ad maiorem velitur. Aut igitur ex Presbytero ordinetur Diaconus, ut Presbyter minor diacono comprobetur, in quem fecit ex parvo: aut si ex diacono ordinetur Presbyter, venit 2 se laicis majorem, sacerdotibus esse minus.

¶ **¶ Per prophetiam.** Sic in vulgata editione, & in aliis scripturis: Sed hic apud B. Hieronymum, propheta dicitur: ¶ **¶ Noverit se.** In originali est, noverit se lucis maiorem, sacerdotio esse majorem. Quae etiam pertinet, quae Hieronymus ad caput ultimum Exechele scribit. Levitum multitudinem intelligere se à sacerdotali gradu esse junctam, & ad decutiendam superbiam ministrorum, qui ignorantes humilitatem status sui, ultra faciebant hoc est, Presbyteros, intumescunt, & dignitatem merito, sed divitiis aestimant. Verum ob gloriam mutatur.

C. XXV. ¶ De eodem.

Item Cyprianus lib. 2. epist. 9.

Dominus e noster ipse Iesus Christus Rex, & pater & Deus noster usque ad passionis diem servavit honorem Pontificibus, & Sacerdotibus, quamvis illi honorem Dei, nec agnitionem Christi servassent. Nam cum leprosum emundasset, dixit illi: ¶ [Vade, & munda te sacerdoti, & offer donum.] Humilitate ea, quos quoque esse humiles docuit, sacerdotem adhuc appellabat, quem sciebat esse facilem. Item sub passionis cum alapam accepisset, & ei dicerent: ¶ [Respondes Pontifici?] nihil ille contumeliose locutus est in personam Pontificis, sed magis innocentiam tutatus est, dicens: [Si male locutus sum, exprobata deo: si autem bene, quid me curdis?] Quae omnia de eo ideo facta sunt humiliter atque patienter, ut non

a al. benedictionem coram Presbyteris. b Ab. c. p. 1. c. 35. d Luc. 5. e Joan. 11.

militatis ac patientiae haberemus exemplum. Docuit enim sacerdotes veros legitime, & plene honorari, dum circa falsos sacerdotes ipse talis exiit. a Meminisse autem Diaconi debent, quoniam Apostolos, id est, Episcopos & presbiteros b Dominus elegit: Diaconos autem post ascensum Domini in caelos Apostoli sibi constituerunt, Episcopos sui, & ecclesiae ministros. Quod si nos aliquid audere contra Deum possumus, qui Episcopos facit, possunt & contra nos audere Diaconi, a quibus fiunt.

7 ps. Hoc autem, quod de Diaconorum minoritate dicitur, ubi quae servandum est, nisi cum locum Diaconus habuerit aut proprii Patriarchae, aut sui Metropolitanus.

C. XXVI. ¶ Diaconus sacerdotibus non praesentatur, nisi locum Metropolitanus obtineat.

Unde in sexta synodo, c. 7. legitur.

Præcipimus e ne Diaconus (quamvis etiam in dignitate, hoc est, in officio quolibet ecclesiastico sit) ante Presbyterum sedeat: nisi cum locum habuerit proprii Patriarchae, aut Metropolitanus sui pro aliquo capitulo. Tunc enim sicut illius locum tenens honorabitur. Si quis vero presumpserit hoc tyrannice facere, a proprio gradu repressus ultimus omnium fiat in ordine suo.

DISTINCTIO XCIV.

S ubi Diaconus etiam summus Patriarcha vices suas committere videt.

C. I. ¶ Etiam subdiaconus vices suas Apostolica committit ecclesia.

Unde i Gregorius ad Episcopos Siciliae libro primo, epistola prima ait.

Valde d necessarium esse perspeximus, ut sicut praedecessorum nostrorum fuit iudicium, ita uni, eidemque personae omnia committamus, ut ubi nos praesentes esse non possumus, nostra per eum, cui praecipimus, representetur auctoritas. Quamobrem Petro Subdiacono sedis nostrae, intra provinciam Siciliam vices nostras, Deo auxiliante, commisimus. Nec enim de ejus actibus dubitare possumus, cui Deo auxiliante totum nostrae ecclesiae noscitur patrocinium e commisit.

1 ¶ Gregorius, j Rescripta est in scripto ex Polycarpo. Nam antea legebatur, Symmachus Papa.

2 ps. Legatum vero Apostolica sedis quicumque impeditur, usque ad satisfactionem excommunicatur.

C. II. ¶ Excommunicatur qui legatum sedis Apostolicae impedire tentaverit.

Unde Alexander Papa I. f epist. 2. omnibus Episcopis.

Si quis autem legationem i impedit, non unius sed multorum profectum avertit. b Et sicut multis nocet, ita a multis arguendus est, & bonorum societate privandus: c Et quia Dei causam impedit, & statum conturbat ecclesiae; ideo ab ejus liminibus arceatur. Ab omnibus itaque & talis est cavendus, & non in communionem fidelium, usque ad satisfactionem, recipiendus.

1 ¶ Legationem] In epistola ipsa, concilio Triburiensi, & apud Burchardum additur, vestram. Ea enim legato videtur significari, quae Apostolorum, & Episcopos pro Christo fungi docuit beatus Paulus 2. Corinth. c. 3.

3 ps. Archidiaconus vero, quamvis ex officio suo clericorum vitam diligenti examinatione debeat inquirere, & quae corrigenda inveniit, Episcopo munitare, tamen dominationem super eos exercere & censum ab eis exigere prohibetur.

a al. exstit. b al. Presbyteros. c Ivo p. 6. c. 123. d Polycarpo. l. 1. c. 26. e al. patrimonium. f Conc. Triburiense, c. 9. g Burch. l. 15. c. 37. h al. exvertit. i al. arcendus. k al. quoque.

C. III. ¶ Archidiaconi super Presbyteros jurisdictionem non exercent.

Unde in Cabilonensi concilio, c. 33. legitur.

D istum e est, quod in plerisque locis Archidiaconi super Presbyteros Parochianos quosdam exercent dominationem, & ab eis censum exigunt. Quod magis ad tyrannidem, quam ad rectitudinem pertinet ordinem, ¶ Si enim juxta Apostoli b sententiam, Episcopi non debent esse dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo; multo minus facere isti hoc debent, sed contenti sint regularibus disciplinis, & teneant propriam mensuram: & quod ab Episcopis eis injungitur, hoc per Parochias suas exercere studeant, nil per cupiditatem & avaritiam praesumentes.

DISTINCTIO XCV.

Q uod autem sacerdotes supra jubentur Episcopis tanquam subditi obedire, non ita intelligendum est, quasi non liceat eis, praesentibus Episcopis sacra mysteria celebrare (sicut Episcopali supercilio quidam ab his volebant Presbyteros prohibere:) sed quia Presbyteri Pontificibus tanquam filii parentibus debent obedire. Baptizatos etiam Chrismate eis tangere conceditur.

C. I. ¶ Ubi Episcopi desunt, baptizatos in frontibus Presbyteri Chrismate tangant.

Unde Gregorius scribit Lanuario Episcopo Carthagini, lib. 3. epist. 26. ind. 12.

Pervenit e quoque ad nos, quosdam scandalizatos fuisse, quod Presbyteros Chrismate tangere in fronte eos, qui baptizati d sunt, prohibuimus. Et nos quidem secundum usum veterem ecclesiae nostrae fecimus. Sed si omnino hac de re aliqui contristantur, ubi Episcopi desunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos e Chrismate tangere debeant, concedimus.

Supra Leo Episcopus contra [Quamvis Chorepiscopi, &c.]

C. II. ¶ Ultra suum modum Presbyteri tendere non praesument.

Item Gelasius Papa Episcopis per Lucaniam, &c. epist. 1. c. 5.

Presbyteros ultra suum modum tendere prohibemus, nec Episcopali fastigio debita sibi audeat assumere, non conficiendi Chrismatis, non confignationis pontificalis adhibenda sibi audeat arripere facultatem.

Sed istud Gregorii pro scandalo sedando semel concessum legitur. Illud autem Leonis Papa & Gelasii, usi approbante, praevalebit, nisi forte ubi aliquorum consuetudo hoc admiserit, ut in absentia Episcopi, extrema necessitate cogente, ex concessione Gregorii, Presbyteri baptizatos in frontibus tangerent. ¶ Prohibitio vero Leonis & Gelasii in eo casu intelligatur, cum Episcopi praesentes sunt, vel cum non cogit ultima necessitas. Oleo vero sanctificato permittitur eis ungere infirmos. Unde Iacobus f ait [infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros ecclesiae, qui orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidelis saluabit infirmum.]

2 pars. ¶ Sed quaritur, an Episcopis liceat eodem oleo ungerere infirmos: vel si impotentibus huiusmodi unctio sit concedenda.

C. III. ¶ Oleo sanctificato non prohibetur Episcopus infirmos tangere.

De his vero ita scribit Innocentius Papa ad Decentium Eugubinum Episcopum, epist. 1. c. ulti.

Illud g superfluum videmus adjectum, ut de Episcopo lambigatur, quod Presbyteris licere non dubium est.

a Ivo p. 3. c. 134. b 1. Petr. 5. c De consec. dist. 4. presbyteri baptizatos. d baptizandi. orig. Polycarpo. l. 3. tit. 10. Mag. 4. senten. dist. 7. cap. 1. e baptizandos. orig. f Iac. 5. g Alcuinus de divinis officiis, pag. 94. Conc. Vormaciens. c. 72. Ivo par. 2. c. 75.

